

Tervise Arengu Instituut
National Institute for Health Development

**Prostitutsiooni kaasatud naistele suunatud
HIV-ga seotud tervishoiuteenuste külastajate ülevaade**

2016. aasta

Kadi Kallavus

Tallinn 2017

SISUKORD

1. TAUST.....	3
2. ANDMETE KOGUMINE JA ANALÜÜS.....	3
3. SOTSIAALDEMOGRAAFILISED ANDMED.....	3
4. PROSTITUTSIOONI KAASATUST JA SEKSUAALKÄITUMIST KÄSITLEVAD ANDMED	4
5. UIMASTITE TARVITAMINE	6
6. HIV JA STLI TESTIMINE.....	6
7. KOKKUVÕTE	7
8. VIITED	7

1. TAUST

Prostitutsiooni kaasatud naistele (PK) suunatud HIV-nakkuse ja seksuaalsel teel levivate infektsioonide (STLI) ennetamise meetmed on oluliseks osaks elanikkonna seas nakkuste leviku vähendamisel.

PKdele pakutakse riigieelarvest rahastatud HIV-nakkuse ja STLide ennetamiseks suunatud teenuseid Tallinnas. OÜ Seksuaaltervise Kliinikus on võimalused anonüümseks ja tasuta HIV- ja STLI-testimiseks ning STLide raviks. Lisaks pakutakse seksuaaltervise jm temaatilist nõustamist, jagatakse turvaseksi vahendeid ja teabematerjale. Teenust rahastab Tervise Arengu Instituut Rahvastiku Tervise Arengukava 2009–2020 raames.

2. ANDMETE KOGUMINE JA ANALÜÜS

2016. aastal tehti PKde (edaspidi külastajad) seas 95 ankeetküsitlust. Küsitlemiseks kasutati Tervise Arengu Instituudi välja töötatud küsimustikku. Küsimustikus sisalduvad seksuaalkäitumise küsimused uuendati aastaks 2015, mistõttu varasemaga saab võrrelda vaid üksikuid näitajaid.

Esmakülastajateks peetakse neid, kes pöördusid Seksuaaltervise Kliiniku poole esimest korda; kordükülastajateks loeti varasemalt vähemalt ühel korral teenust kasutanud külastajad. Kuna teenus on anonüümne, võib mõni külastaja olla analüüsi kaasatud enam kui korra. Andmeid on analüüsitud külastaja tüübi lõikes, võrdluseks on toodud 2014.–2015. aasta andmed (1).

Andmeanalüüsi läbiviimiseks kasutati statistikapaketti STATA 14.1. Andmete kirjeldamisel on kasutatud sagedustabeleid, keskmisi näitajaid ning mitme tunnuse ühisjaotuste kirjeldamisel ka risttabeleid. Gruppidevaheliste erinevuste hindamiseks on kasutatud χ^2 -testi, erinevus loeti statistiliselt oluliseks, kui $p \leq 0,05$.

3. SOTSIAALDEMOGRAAFILISED ANDMED

Keskuse külastajatest oli esmakülastajaid 22% ($n = 21$) ja kordükülastajaid 78% ($n = 74$). Esimese poolaasta jooksul tehti kliinikusse 53 külastust ning teisel poolaastal 42 külastust.

Külastajate keskmine vanus oli 34,9 aastat (vahemikus 20–53 aastat). Esma- ja kordükülastajate keskmine vanus oluliselt ei erine (esmakülastajatel 35,9 ja kordükülastajatel 34,7 eluaastat). Samuti ei erine oluliselt eri rahvusest külastajate keskmine vanus (eestlastel 33,8 aastat, venelastel 34,8 ning muust rahvusest 39,2 eluaastat).

Tabelis 1 on esitatud esma- ja kordükülastajate elukoht. Üks külastaja, kes märkis oma elukohaks „muu Eesti“, oli kordükülastaja Pärnust ning teine oli esmakülastaja Tapa linnast.

Tabelis 2 on esitatud esma- ja kordükülastajate jaotus rahvuse järgi. Muust rahvusest külastajad ($n = 8$) märkisid oma rahvuseks eesti-venelane, ukrainlane, valgevenelane, kasahh, lätlane ja vene-tadžikk. Tabel 3 kajastab esma- ja kordükülastajate haridustaset. Kõige rohkem (40%) märgiti oma haridustasemeks keskkharidus.

Tabel 1. Esma- ja korduvkülastajate elukoht

elukoht	kokku		esmakülastajad		korduvkülastajad	
	n	%	n	%	n	%
Tallinn	91	95,8	20	95,2	71	96,0
Ida-Virumaa	2	2,1	0	0,0	2	2,7
muu Eesti	2	2,1	1	4,8	1	1,3
kokku	95	100,0	21	100,0	74	100,0

Tabel 2. Esma- ja korduvkülastajate rahvus

rahvus	kokku		esmakülastajad		korduvkülastajad	
	n	%	n	%	n	%
eestlane	11	11,6	2	9,5	9	12,2
venelane	76	80,0	16	76,2	60	81,1
muu	8	8,4	3	14,3	5	6,8
kokku	95	100,0	21	100,0	74	100,0

Tabel 3. Esma- ja korduvkülastajate haridustase

haridustase	kokku		esmakülastajad		korduvkülastajad	
	n	%	n	%	n	%
põhiharidus	23	24,2	6	28,6	17	22,9
keskharidus	38	40,0	7	33,3	31	41,9
kutsekeskharidus	25	26,3	3	14,3	22	29,8
kõrgharidus	9	9,5	5	23,8	4	5,4
kokku	95	100,0	21	100,0	74	100,0

4. PROSTITUTSIOONI KAASATUST JA SEKSUAALKÄITUMIST KÄSITLEVAD ANDMED

Peamine viis, kuidas esma- ja korduvkülastajad klientidega kontakti saavad, on enda poolt reklaamitud telefoninumbri või e-posti aadressi kaudu (vt tabel 4). Muul viisil kontakti saamise alla nimetati interneti, veebilehte ja kodu.

Tabelis 5 on esitatud kondoomi kasutamise sagedus seksuaalvahekorra ajal kliendiga (maksab seksi eest) ja muu partneriga (ei maksa seksi eest, nt püsipartner) viimase nelja nädala jooksul. Kliendiga kasutas iga kord kondoomi 74,7% küsimusele vastanud külastajatest: 65,0% esmakülastajatest ja 77,6% korduvkülastajatest. Muu partneriga kasutas iga kord kondoomi 32,9% küsimusele vastanud külastajatest: 50,0% esma- ja 26,8% korduvkülastajatest.

Tabel 4. Klientidega kontakti saamise viisid esma- ja korduvkülastajate seas viimase 4 nädala jooksul

kontakti saamise viis	kokku		esmakülastajad		korduvkülastajad	
	n	%	n	%	n	%
firma eramajas, korteris, saunas, massaažisalongis	10	11,8	2	13,3	8	11,4
enda poolt reklaamitud telefoni- numbri või e-posti aadressi kaudu	61	71,8	9	60,0	52	74,3
hotellis, klubis, baaris, restoranis	4	4,7	2	13,3	2	2,9
taksojuhi kaudu	1	1,2	0	0,0	1	1,4
tänaval, sadamas, raudteejaamas	2	2,4	0	0,0	2	2,9
muul viisil	7	8,2	2	13,3	5	7,1
kokku	85	100,0	15	100,0	70	100,0

Tabel 5. Esma- ja korduvkülastajate kondoomi kasutamise sagedus seksuaalvahekorra ajal viimase nelja nädala jooksul

kondoomi kasutamise sagedus	kokku		esmakülastajad		korduvkülastajad	
	n	%	n	%	n	%
kliendiga						
ei ole vahekorras olnud	12	13,8	5	25,0	7	14,5
mitte kunagi	1	1,2	1	5,0	0	0,0
enamasti	9	10,3	1	5,0	8	11,9
iga kord	65	74,7	13	65,0	52	77,6
kokku	87	100,0	20	100,0	67	100,0
muu partneriga						
ei ole vahekorras olnud	15	19,7	5	25,0	10	17,9
mitte kunagi	17	22,4	1	5,0	16	28,6
harva	7	9,2	0	0,0	7	12,5
enamasti	12	15,8	4	20,0	8	14,3
iga kord	25	32,9	10	50,0	15	26,8
kokku	76	100,0	20	100,0	56	100,0

Tabelis 6 on välja toodud kondoomi kasutamine viimase seksuaalvahekorra ajal. Nii esmakui korduvkülastajatest kasutas 94% viimase vahekorra ajal kliendiga kondoomi. Muu partneriga, kes ei maksnud seksi eest, kasutas viimase seksuaalvahekorra ajal kondoomi 57,3% vastanutest – esmakülastajatest 72,2% ning korduvkülastajatest 53,1%.

Tabel 6. Esma- ja korduvkülastajate kondoomi kasutamine viimase seksuaalvahekorra ajal

kondoomi kasutamine	kokku		esmakülastajad		korduvkülastajad	
	n	%	n	%	n	%
kliendiga						
jah	78	94,0	16	94,1	62	93,9
ei	5	6,0	1	5,9	4	6,1
kokku	83	100,0	17	100,0	66	100,0
muu partneriga						
jah	47	57,3	13	72,2	34	53,1
ei	35	42,7	5	27,8	30	46,9
kokku	82	100,0	18	100,0	64	100,0

5. UIMASTITE TARVITAMINE

Elu jooksul on narkootikume süstinud 28% külastajatest (n = 27). Aastatel 2014 ja 2015 oli külastajatest 20% narkootikume süstinud. Eelnevalt kellegi teise poolt kasutatud süstimisvarustusega oli 2016. aasta külastajatest süstinud 15 külastajat, kellest seitse oli seda teinud poole aasta jooksul ning ülejäänud rohkem kui 12 kuud tagasi. Aastatel 2014–2015 märkis kasutatud süstimisvarustusega süstimist 12 külastajat. Neis pooled süstisid viimase aasta jooksul.

6. HIV JA STLI TESTIMINE

Viimase aasta jooksul oli HIV-testi teinud 68% külastajatest, rohkem kui aasta tagasi 27% ning mitte kunagi ei olnud testinud HIVi suhtes natuke üle 5% külastajatest (vt tabel 7). 2016. aasta osakaalud olid 2014. ja 2015. aasta andmetega on küllaltki sarnased: 63% oli viimase aasta jooksul testi teinud, 27% oli teinud testi rohkem kui aasta tagasi ning 8% polnud kunagi HIV-testi teinud.

Tabel 7. Esma- ja korduvkülastajate viimase HIV-testi tegemise aeg

viimase HIV-testi aeg	kokku		esmakülastajad		korduvkülastajad	
	n	%	n	%	n	%
vähem kui 6 kuud tagasi	45	48,4	8	38,1	37	51,4
6–12 kuud tagasi	18	19,4	0	0,0	18	25,0
enam kui 12 kuud tagasi	25	26,9	9	42,9	16	22,2
ei ole kunagi HIV testi teinud	5	5,4	4	19,1	1	1,4
kokku	93	100,0	21	100,0	72	100,0

Tabelis 8 on välja toodud külastajate enda märgitud nakkused, mida nad on põdenud. Esitatud on konkreetse nakkuse kohta vastajate arv (sulgudes), nakkust kinnitanute arv ning kinnitanute osakaal kõigist selle nakkuse kohta vastanutest. Kõige sagedasemad STLIid, mida külastajad on viimase kolme aasta jooksul põdenud, on klamüdioos ja genitaalherpes. Samad nakkused olid levinumad ka 2014. ja 2015. aasta küsitluse andmetel.

Tabel 8. Esma- ja korduvkülastajatel diagnoositud nakkused viimase kolme aasta ja elu jooksul

Nakkus (vastanute arv)	kokku		esmakülastajad		korduvkülastajad	
	n	%	n	%	n	%
viimase kolme aasta jooksul						
süüfilis (n = 83)	2	2,4	0	0,0	2	3,2
gonorröa (n = 81)	5	6,2	0	0,0	5	8,2
klamüüdia (n = 84)	14	16,7	4	20,0	10	15,6
trihhomoosi (n = 81)	2	2,5	1	5,0	1	1,6
genitaalherpes (n = 82)	12	14,6	4	20,0	8	12,9
elu jooksul						
HIV (n = 85)	10	11,8	3	15,0	7	10,8
hepatiit B (n = 77)	2	2,6	0	0,0	2	3,4
hepatiit C (n = 88)	17	19,3	2	10,5	15	21,7

Nendest, kes väitsid end olevat HIVi nakatunud, oli 90% (n = 9) elu jooksul narkootikume süstinud ning 63% (n = 5) oli C-hepatiiti nakatunud. HCV positiivsetest oli narkootikume süstinud 83% (n = 14). Võrreldes 2016. aastaga, oli 2014.–2015. aastal HIV-nakatunutest elu jooksul narkootikume süstinud 77% ning C-hepatiiti nakatunuid oli 45%. HCV-positiivsetest oli 2014. ja 2015. aasta andmete järgi narkootikume süstinud 71%.

7. KOKKUVÕTE

Aastatel 2014–2016 keskust külastanud esmakülastajate osakaal on langenud üle 10% (2014. a 36%, 2015. a 34%, 2016. a 22%). Külastajate vanus ning elukoht aastate lõikes oluliselt ei erine. Varasemal kahel aastal märkis 20% külastajatest oma rahvuseks eestlase, 2016. aastal oli neid 12%. Muust rahvusest inimeste (mitte eestlased ega venelased) arv on jäänud aastate lõikes 5–8 inimese juurde.

72% külastajatest vastas, et kliendid saavad nendega kontakti nende endi reklaamitud telefoninumbri või e-posti aadressi kaudu. Järgnes firma eramajas, korteris, saunas või massaažisalongis kontakti saamise viis (12% vastanutest). Kliendiga kasutas viimase nelja nädala jooksul iga kord kondoomi 75% külastajatest (65% esmakülastajatest ja 78% korduvkülastajatest). Viimase seksuaalvahekorra ajal kasutas kliendiga kondoomi 94% esma- ja korduvkülastajatest. Muu partneriga, kes seksi eest ei maksnud, kasutas 33% iga kord viimase nelja nädala jooksul kondoomi ja 22% ei kasutanud seda kunagi. Viimasel korral kasutas muu partneriga kondoomi 57% külastajatest.

Elu jooksul narkootikume süstinute osakaal ei ole aastate lõikes vähenenud: 2014.–2015. a 20% ning 2016. a 28% külastajatest. Samuti ei ole vähenenud kasutatud süstimisvarustusega süstinute osakaal: 2014.–2015. a 10% ning 2016. a 16% külastajatest.

HIV-testimine viimase 12 kuu jooksul külastajate seas on võrreldes varasemate aastatega mõnevõrra tõusnud: 2014.–2015. 63% ning 2016. a 86% külastajatest. Esmakülastajate seas on vastavatel aastatel näitaja olnud aastate lõikes sama, 38%. Korduvkülastajate seas on näitaja samuti võrreldav – 79% ning 76%.

Külastajate endi poolt kõige sagedasemalt märgitud viimase kolme aasta jooksul põetud STLIid on klamüdioos ja gonorröa, ning need ei ole kolme aasta jooksul muutunud. HIVi oli külastajate seas diagnoositud 2014.–2015. aastal ligi 14% ning 2016. aastal ligi 12%. HCVd oli vastavatel aastatel diagnoositud 14% ja 19%. HIV-nakatunutest külastajate osakaal, kes on elu jooksul narkootikume süstinud, on mõnevõrra tõusnud: 2014.–2015. aastal 77% ja 2016. aastal 90%. HIV-nakatunutest C-hepatiiti põdenute osakaal on samuti mõnevõrra tõusnud (45% vs 63%). Kuna absoluutarvud on väikesed, ei ole võimalik hinnata muutuste olulisust.

8. VIITED

1. Rüütel K. Prostitutsiooni kaasatud naistele suunatud HIV-ga seotud tervishoiuteenuste külastajate ülevaade. 2014. ja 2015. aasta. Tallinn: Tervise Arengu Instituut, 2016.
<http://www.tai.ee/et/terviseandmed/uuringud/download/358>